

BO'LAJAK O'QITUVCHILAR MALAKASINI OSHIRISHDA RAQAMLI PEDAGOGIKADAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI

Turg'unboyev Biloliddin Shuxratjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti,
Boshlang'ich ta'lim uslubiyoti kafedrası o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10568417>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-January 2024 yil
Ma'qullandi: 23- January 2024 yil
Nashr qilindi: 25- January 2024 yil

KEY WORDS

raqamli pedagogika, ta'lim texnologiyasi, pedagogik mahorat, raqamli vositalar, innovatsion strategiyalar, texnologiya integratsiyasi, zamonaviy ta'lim.

ABSTRACT

Ushbu ilmiy maqola bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda raqamli pedagogikadan samarali foydalanishning turli usullarini o'rganadi. Raqamli texnologiyalarning o'qitish metodikasi, o'quv dasturlarini ishlab chiqish va pedagogik mahoratni rivojlantirishga ta'siri haqida so'z boradi. Shuningdek, u raqamli pedagogikani o'qituvchilar tayyorlashga integratsiyalash bilan bog'liq muammolarni hal qiladi va muvaffaqiyatli amalga oshirish modellari haqida tushuncha beradi.

Ta'lim va texnologiyasi dunyosida turganimiz sababli, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda raqamli pedagogikaning roli muhim tarkibiy qism sifatida namoyon bo'ladi. Bo'lajak o'qituvchilarning malakasini oshirish uchun raqamli pedagogikadan samarali foydalanish usullarini o'rganish va tahlil qilishga alohida e'tibor qaratishimiz lozim. Raqamli vositalarning tez evolyutsiyasi va ularning muloqot, axborot tarqatish va o'rganishga keng ko'lamlı ta'siri bo'lajak o'qituvchilarda zarur ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun ushbu texnologiyalardan qanday foydalanish mumkinligini har tomonlama tushunishni taqozo etadi.

O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlarida raqamli pedagogikadan samarali foydalanish bilan bog'liq turli strategiyalar, metodologiyalar va ilg'or tajribalar ko'rib chiqiladi. Keys tadqiqotlari, nazariy asoslar va empirik dalillarni to'liq o'rganish orqali biz raqamli pedagogika bo'lajak o'qituvchilarning har tomonlama rivojlanishiga qanday hissa qo'shishi, ularga zamonaviy ta'lim sharoitlarining murakkabliklarida harakat qilish imkoniyatini berishi haqida tushuncha berishga intilamiz.

Mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi bosqichi raqamli iqtisodiyot jarayonlarini rivojlantirish orqali raqamli jamiyatga o'tish bilan tavsiflanadi, bu esa axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish asosida ishlab chiqarish va xizmatlar ko'rsatishning butun tizimini o'zgartirishni nazarda tutadi.

Raqamli iqtisodiyot ishlab chiqarishning asosiy omili raqamli ma'lumotlar bo'lgan iqtisodiy faoliyatni belgilaydi, onlayn xizmatlarning keng tarqalishi va katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va qayta ishlash natijalari turli xil ishlab chiqarish, texnologiyalar samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Va, albatta, iqtisodiy faoliyatning yangi turining paydo bo'lishi raqamli iqtisodiyot uchun kadrlar tayyorlash vazifasini qo'yishga yordam berdi. Ta'lim sohasida "raqamli iqtisodiyot"dan so'ng "raqamli savodxonlik", "raqamli pedagogika", "raqamli ta'lim", "raqamli didaktika", "raqamli ta'lim muhiti" kabi atamalarning tegishli leksik qatlami shakllana boshladi.

Ta'limning raqamli transformatsiyasining mohiyatini aks ettiruvchi atamalar majmuasini o'rganishda foydalaniladigan toifalarning asosiy mazmun xususiyatlarini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. "Raqamli pedagogika" atamasining shakllanishiga alohida e'tibor beraylik.

"Raqamli pedagogika" tushunchasi bilan ma'no jihatidan "elektron pedagogika", "virtual pedagogika" va "texnopedagogika" atamalari bilan sinonim hisoblanadi.

Elektron pedagogika

- pedagogika fanining yangi yo'nalishi bo'lib, uning predmeti ochiq ta'lim tizimidir. Yuqori texnologiyali axborot va ta'lim muhitida o'qitish va ta'lim usullari, shakllarini o'rganadi;

— AKTga boy har qanday ta'lim muhitida jarayonlarni ilmiy o'rganish, tavsiflash va prognozlash.

Virtual pedagogika - bu shaxsning sub'ektiv voqeligi bilan ishlaydigan va uning shakllanishida shaxsga yordam berishga qodir bo'lgan pedagogika bo'lib, zamonaviy dunyoga ko'plab sun'iy virtual haqiqatlar joriy etilayotgan davrda ayniqsa dolzarb vazifaga aylanadi.

Texnopedagogika (ta'lim va o'qitish usullari, motivatsiya, o'quvchilar malakasini rivojlantirish), ham texnologik jihatlarni (kompyuter, internet, interfaol doska va boshqalarni qo'llash) hisobga oladigan, turli xil faoliyatni qo'llab-quvvatlashning yangi imkoniyatlarini ta'minlaydigan pedagogik amaliyotdir.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda shuni ta'kidlash mumkinki, hozirgi vaqtda mahalliy va xorijiy amaliyotda "raqamli pedagogika" tushunchasini aniqlashga yagona yondashuv shakllanmagan. Ushbu atama turli mualliflar tomonidan turlicha talqin qilinadi, talqin ko'pincha muallifning faoliyat sohasiga (o'qituvchilar, metodistlar, dasturchilar, IT mutaxassislari, menejerlar va boshqalar) bog'liq. Bu holat, shuningdek, "elektron pedagogika", "virtual pedagogika" va "texnopedagogika" kabi boshqa tegishli ta'riflarning so'zlashuvdagi cheklovlar bilan bog'liq. Turli xil talqin ushbu kontseptsiyaning asosiy mazmunini aniqlashtirish yo'nalishi bo'yicha keyingi tadqiqotlar zarurligini ko'rsatadi.

Raqamli pedagogika yuqorida qayd etilgan komponentlar o'rtasidagi yaqin munosabatni nazarda tutadi, yagona ta'lim muhitini yaratadi. Bundan tashqari, shuni ta'kidlash kerakki, mualliflar ko'pincha o'qitishning texnologik ta'minotini ta'kidlaydilar (81,8%). Texnologiyalar o'qitishning yangi usullari, jarayonlari, shakllari, usullari yoki vositalarini joriy etish nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi. Foydalanish chastotasi bo'yicha ikkinchi o'rinda o'qitish va o'qitishning mazmuni va ekologik ta'minoti (72,7%) turadi. Va faqat uchinchi o'rinni kompetentsiyaga asoslangan qo'llab-quvvatlash (36,4%) egallab turibdi, bu o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalarini oshirish bilan bog'liq holda ushbu omilning biroz past baholanishidan dalolat beradi.

Bugungi kunda zamonaviy ta'lim jarayoni va raqamli pedagogika bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular samaradorlik, sifat, intensivlik, shaxsiylashtirish, moslashish kabi xususiyatlar bilan belgilanadi. Bizning fikrimizcha, raqamli pedagogikaning mohiyati

o'qitish va ta'limning raqamli kontentini yaratish uchun raqamli resurslar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan an'anaviy foydalanish emas. Ta'limning raqamli transformatsiyasi va xususan, raqamli pedagogikaning ma'nosi an'anaviy pedagogik muammolarni hal qilish uchun nostandart algoritmlarni yaratish, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, taqsimlangan hisoblash va boshqalarga asoslangan innovatsion o'quv jarayonini shakllantirish va rivojlantirishdir. Bu quyidagilarga samarali hissa qo'shadi:

- yutuqlarning shaxsiylashtirilgan yozuvlarini raqamli formatda yuritish, raqamli izlardan foydalanish, o'qituvchilar va talabalar harakatlarini turli format va tizimlarda qayd etish;

- individual rivojlanishning o'ziga xos traektoriyasini yaratish, o'quvchiga o'rganish maqsadini mustaqil ravishda aniqlash, o'rganish strategiyasi va usulini tanlash, o'quv materialini o'zlashtirish tezligi va darajasini, o'zi xohlagan ritmda va qulay sharoitda o'rganish imkoniyatini berish. vaqt;

- psixologik, pedagogik, fiziologik va kasbiy yo'naltirilgan omillarni hisobga olgan holda, har bir talaba uchun o'quv dasturini talaba modelidan kelib chiqqan holda avtomatik ravishda sozlash imkonini beradigan moslashuvchan tizimlar va o'qitish algoritmlarini joriy etish;

- asosiy va qo'shimcha mezonlarni aniqlash va talabaning zaruriy kompetensiyasining rivojlanish darajasini hisobga olish imkonini beradigan talabalarning ta'lim natijalarini diagnostika qilish va monitoring qilish tizimini ishlab chiqish (turli darajadagi batafsil va spetsifikatsiyalar).

Shunday qilib, ta'lim tizimini o'zgartirish zamonaviy talabalarni raqamli iqtisodiyotdagi kasbiy faoliyatga va raqamli jamiyatda hayotga tayyorlashga mo'ljallangan raqamli pedagogika salohiyatidan maksimal samaradorlik bilan foydalanish maqsadida ta'lim jarayonini qayta qurish zaruratini keltirib chiqaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Dangwal K.L., Srivastava S. Digital Pedagogy in Teacher Education // International Journal of Information Science and Computing. 2016. Vol. 3(2).
2. Илалтдинова Е.Ю., Беляева Т.К., Лебедева И.В. Цифровая педагогика: особенности эволюции термина в категориально-понятийном аппарате педагогики // Перспективы науки и образования. 2019. № 4(40).
3. Казакова Е.И. Пять оснований качества для цифровой педагогики [Электронный ресурс]. URL: http://teachers.nanograd.academy/digital_pedagogy_101
4. Kivunja C. Embedding Digital Pedagogy in Pre-Service Higher Education To Better Prepare Teachers for the Digital Generation // International Journal of Higher Education. 2013. Vol. 2. № 4.
5. Croxall B., Koh A. Digital pedagogy? [Электронный ресурс]. URL: <http://www.briancroxall.net/digitalpedagogy/what-is-digital-pedagogy/>
6. Milton M. Digital literacy and digital pedagogies for teaching literacy: Pre-service teachers' experience on teaching rounds // Journal of Literacy and Technology. 2013. Vol. 14(1).
7. Paranandi M. Making ripples: rethinking pedagogy in the digital age // International Journal of Architectural Computing. 2013. Vol. 11. № 4.
8. Taylaqov N. I. Uzluksiz ta'lim tizimi uchun informatikadan o'quv adabiyotlari yangi avlodini yaratishning ilmiy pedagogik asoslari.-T.: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2005. 160 b.